
Loahppaárvalus CM/ResCMN(2025)6 álbmotlaš vehádagaid suodjaleami rápmaoktasašsoahpamuša ollašuhttimis Suomas

(Ministtarkomitea dohkkehii loahppaárvalusa 9. suoidnemánu 2025 ministariid sadjásaččaid 1534. čeahkkimis)

Ministtarkomitea, mii doaimmá álbmotlaš vehádagaid suodjaleami rápmaoktasašsoahpamuša (manjeleappos "rápmaoktasašsoahpamuš") 24–26 artihkkala vuodul,

vuhtiiváldá 11. juovlamánu 2019 dohkkehuvvon loahppaárvalusa CM/Res(2019)49 rápmaoktasašsoahpamuša 24–26 artihkkala čuovvu ođasmahtton bearráigeahččanordnemiin;

vuhtiiváldá gustojeaddji jienastannjuolggadusaid^[1],

vuhtiiváldá ratifiserenáššegirjji man Suopma lea vurken 3. golggotmánu 1997,

muittuha, ahte Suoma ráđdehus attii rápmaoktasašsoahpamuša čuovvu guđat bearráigeahččanháve oasis soahpamuštáhta raporttas 27. njukčamánu 2023,

go lea dárkkástallan ráđdeaddi komitea 24. guovvamánu 2025 dohkkehan Suoma guoskkahahtti guđat raportta ja 2. geassemánu 2025 vuostáiváldojuvvon Suoma ráđdehusa čálalaš kommentáraid,

dohkkeha čuovvovaš Suoma guoskkahan konklusuvnnaid:

Eiseválddit bivdojuvvojit vuhtiiváldit dárkilis mearkašumiid ja ávžžuhusaid mat bohtet ovdan ráđdeaddi komitea guđat raporttas. Eiseválddit galggašedje earenoamážit ollašuhttit čuovvovaš deaŋaleamos ávžžuhusaid^[2] mat beavttálmahtášedje ain rápmaoktasašsoahpamuša ollašuhttima:

1. árvoštallat ollislaččat ja sorjjasmeahttumit makkár váikkuhusat dála seastindoaimmaid oktavuodas ollašuhttojuvvon bušeahttageahpádusain leat olbmuide geat gullet álbmotlaš vehádagaide (gč. 67.kapihtal; 4 artihkal);

2. sihkkarastit konsulteremiin lávgadit buot sámejoavkkuid, ahte árbevirolaš eanageavaheamis sierra dásiin dahkkojuvvon mearrádusat eai heajut sápmelaččaid vejolašvuodaid bajásdoallat ja ovddidit kultuvrraideaset, gielaideaset ja identitehtaideaset, maddái árbevirolaš eallinvugiideaset. Eiseválddit galggašedje oažžut gárvvisin válmmaštallamiiddis eamiálbmogiid ja čearddaid guoskkahan ILO- soahpamuša nr 169 ratifiseremii (gč. 90. kapihtal; 5 artihkal);

3. beavttálmahttit doaimmaideaset vai ovddidit luohttámuša, guovttebealat gudnejahttima ja áddejumi buot olbmuid guovdu geat gullet vehádagaide. Dán oktavuodas eiseválddit galget buot dilálašvuodain eastadit vaššiságaid ja dubmet dakkaviide ja ovttáilggolaččat vaššiságaid, erenomážit daid maid politihkalaš jodiheaddjit geavahit, ja ovddidit kultuvrraid gaskasaš dialoga, ja utnolašvuoda ja guovttebealat gudnejahttima vuoiŋja álbmoga gaskkas (gč. 105. kapihtal; 6 artihkal).

4. árvvoštallat duohtavuoda- ja soabadanproseassas boahtán vásáhusaid konsulteremiin lávgadit buot sámejoavkkuid, vai dan doaibma vejolaččat joatkašuvašii maiddá jagi 2025 manjá (gč. 40. kapihtal; 3 artihkal);
5. sihkkarastit bissovaš ja čuoziuvvon vuodđoruhtadeapmi románaid osolašvuoda ovddideaddji álbmotlaš politihkkáriid beaktilis ollašuttima váras románavehádagaide gullevaš olbmuid vealaheapmái ja sierraárvosašvuhtii seahkáneapmái suvdilis vugiin (gč. 73. kapihtal; 4 artihkal);
6. vuodđudit sámiid guoskkahan duohtavuoda- ja soabadankommišuvnna bargama oktavuodas plánejuvvon sámiid psykososiála doarjaga ovtadaga (Uvja) vejolaččat bissovaš struktuvran, mas leat doarvái stuorra ekonomalaš ja bargiresurssat, go kommišuvnna barggu váikkuhusárvvoštallan lea vuos gárvánan ja dan dáláš doaibma lea loahpahuuvon (gč. 91. kapihtal; 5 artihkal);
7. joatkit doaimmaid dan sihkkarastimii, ahte etnikkalaš profileren gildojuvvo duođalaččat ja ahte bolesiin ja dorvobargoveagas lea vejolaš oazžut eanet čuoziuvvon skuvlejumi dán fáttás (gč. 123. kapihtal; 6 artihkal);
8. gárvvistit ja fállat skuvlenmateriála, maiddá digitála materiála, mii govve áššáigullevaččat ja dárkilit Suoma etnikkalaš ja gielalaš mánggahámatvuoda stereotiippaid garvimiin. Buot oahpaheaddjit galggašedje oazžut systemáhtalaš ja geavatlaš, maiddá vehádagaide vuoigatvuodaid guoskkahan olmmošvuoigatvuodaskuvlejumi, vai kultuvrraid gaskasaš skuvlejumi sáhtá ovddidit skuvlabirrasis beaktilit ja suvdilit (gč. 166. kapihtal; 12 artihkal);
9. duođalaččat ovddidit ja lágidit álbmotlaš vehádagaide gullevaš olbmuide čuoziuvvon vehádatgiela oahpahusa ja vehádatgielat skuvlejumi maiddá fállamin skuvlenmateriála, main lea buorre kvalitehta. Sámezielaid oahpahusa galggašii lasihit olles riikkas, earenoamážit dáhkideamiin bissovaš ja doarvái stuorra ruhtadeami buot golmma sámeziela guoskkahan giellabeassedoibmii ja gáiddusoahpahussii, vai dat livčče dievasmahtti oassi oahpahanvugiin (gč. 184. kapihtal; 14 artihkal).
10. beavttálmahttit gullanproseassaid buot dásiin, vai dat livčče rivttesáiggálaččat, oassálastit ja mearkkašahttit, ja sihkkarastit, ahte álbmotlaš vehádagaide gullevaš olbmot gullojuvvojit systemáhtalaččat ja ahte sii sáhttet duođalaččat oassálastit mearrádusdahkamii hálddahuš-, politihkka- ja lánkaásahušáššii, main lea mearkkašupmi vehádatvuoigatvuodaid ollašuvvama dáfus (gč. 192. kapihtal; 15 artihkal).

[1] Ministtarkomitea dohkkehii 17. čakčamánu 1997 mearrádusa [CM/Del/Dec \(97\) 601/4.5](#), mas mearriduvvo: "Rápmaoktasašsoahpamuša 24 artihkkala 1 kapihtala ja 25 artihkkala 2 kapihtala čuoivu mearrádušat gehččojuvvojit dahkon, jos guokte golmmas soahpamušoassebeliid ovddasteddjiin geat jienastit, maiddá eanetlohku daid soahpamušoassebeliid ovddasteaddjiin, geain lea vuoigatvuota lea ministtarkomitea lahttun, guottihit mearrádusa."

[2] Ruoduid siste lea ovdanbuktojuvvon ráđdeaddi komitea Suoma guoskkahahtti guđat raporttas lean, gažaldatvuloš teakstakapihtala nummir ja rápmasoahpamuša gažaldatvuloš mearrádusa nummir.